

http://www.vasarnapihirek.hu/fokusz/erdos_virag_gyakorlatilag_bevezetett

RÁCZ I. Péter interjúja

Legújabb köteted/versed, az Adjon az Isten is egy Rájátszás eredménye, ahogy a korábbi híressé/hírhedté, Téged minden korábbinál ismertebbé tevő „Ezt is elviszem magammal” című, persze a „Van egy ország” is. Ezek jelentős közéleti tartalommal bírnak, amit a poétikai megformáltság is támogat! Mire játszol rá? Közéleti szerepre vágysz?

Az *Adjon az Isten* című, most karácsonyra megjelenő kis kiadvány tulajdonképp egy 2014-es naptár, ami egyetlen verset és sok kis saját rajzot tartalmaz, és az égadta világon semmi köze sincs a Rájátszáshoz. Ha csak az nem, hogy az október végi pécsi koncertünkön történetesen ezt a verset olvastam fel. A *Van egy ország* című vers is a Rájátszástól teljesen függetlenül született, csak jóval később lett belőle dal. Közéleti szerepre pedig nem vágyom, soha nem is vágytam, és ezután se fogok. Nem mondom, hogy meglep a kérdés, mert már sokan kérdezték tőlem ugyanezt, de ettől függetlenül szomorúnak tartom, hogy ez az ötlet egyáltalán felmerül.

Miért?

Én azt gondolom, hogy az írás nem csak néhány speciális esetben, de bizonyos értelemben mindig, minden körülmények közt valamiféle "közéleti szerepvállalás". Azzal, hogy megjelentetem, azzal a szó szoros értelmében "közzé" teszem a szövegem, tehát potenciálisan épp annyi ember számára teszem hozzáférhetővé, ahányan magyar nyelven olvasnak. Márpedig azáltal, hogy egy ilyesfajta tág, de mégis jól behatárolható közösséggel úgymond "köz"-löm a mondandómat, ezáltal óhatatlanul is állást foglalok. Még akkor is, ha történetesen a szerelmi bánatomról írok. Mert akkor ezzel azt állítom, hogy itt és most, a világnak ezen a pontján, ebben az időpillanatban ez az egyetlen és legfontosabb közlendőm felétek. A köz- és a magánszféra határai az irodalomban szerintem amúgy is sokkal képlékenyebbek, mint azt elsőre gondolnánk.

Petri költészete a legjobb példa rá, hogyan válhat akár a legszűkebb határok közé szorított magánszféra legapróbb történéseinek felmutatása is határozott politikai állásfoglalássá. Az a korszak, amiben most élünk, sajnos ugyanolyan kritikus korszaka a magyar történelemnek,

amelyben minden művészi megszólalás óhatatlanul is felértékelődik. Nem tudunk "úgy mozdulni", hogy az ne legyen ilyen értelemben "jelentésszerű". Ebben az értelemben az én szövegeim semmivel sem "közéletibbek", mint azoknak a szövegei, akik a saját privát dolgaikról írnak. Akármilyen nyomasztó, mert tényleg az, de számolnunk kell vele, hogy most olyan időket élünk, amikor minden közzétett szavunk bizonyos értelemben színvallás.

Megjelenésükkor mekkora különbség volt pl. a 2011-es (vagy a korábbi) és a 2013-as köteted eladásában? Markáns a népszerűségváltozás?

A 2011-ben megjelent A Trabantfejű Nő című kötetem is megért egy második kiadást, de a korábbi kötetekhez képest igen, abszolút érzékelhető a különbség. Az *ezt is el*-t most novemberben negyedszerre nyomták újra. A népszerűség persze se nem érdem, se nem cél, egyszerűen csak egy "járulékos nyereség", lehet neki örülni, nyilván kell is, de semmiféle messzemenő következtetést nem érdemes belőle levonni. Ezek a versek nem lesznek értékesebbek attól, hogy sokan olvassák őket, viszont – és ez azért engedjék meg nekem – értéktelenebbek se.

Próbáltak politikai pártok, csoportosulások magukhoz rántani, kisajátítani? Sikertörténetek? Miért nem?

Ha volt is ilyenre kísérlet, ezeket, azt hiszem, sikerült békésen és minden különösebb sértődöttség nélkül lerendezni.

Volt, hogy megbántad már, hogy kiálltál a tüntetésekre verset szavalni, vagy hogy nyílt leveleket küldtél lapoknak, bizottságoknak?

Most a kedvedért összeszámoltam: összesen négy, szigorúan civil szervezetek által szervezett tüntetés volt idáig, amin egyáltalán verset olvastam. Ez azért nem olyan döbbenetes nagy szám, hogy túl sok mellényúlás beleférne, úgyhogy nem, ezek közül egyet se bántam meg, főleg, mert kettő ebből közvetlenül is A Város Mindenkié-hez kötődött. Úgynevezett "nyílt levelet" pedig egyetlen alkalommal írtam életemben, mégpedig a Magyar Hírlapnak, mert ott egy uszító jellegű mondat alátámasztására az én egyik versemből vett idézetet használtak. Az már persze más kérdés, hogy ha az ember a saját, személyes fb-oldalára feltesz egy posztot, akkor az hogy a csudába jelenhet meg fél órán belül "nyílt levélként" egyes internetes

hírportálokon, mint ahogy ez az NKA-ösztöndíjról való lemondó nyilatkozatom esetében történt. És ami miatt mára mint notórius "nyílt levél"-írogató híresültem el. De ilyesféle furcsaságokkal, azt hiszem, már végképp nem érdemes foglalkozni.

Nem félsz amúgy? Nem félted a gyermekeidet, családot? Hogy a szerepvállalásod miatt valami retorzió ér, éri őket?

Nem.

Az értelmiségi szerepvállalásba mi fér bele, mi nem?

Nagyságrendekkel több dolognak kéne beleférnie, mint amit én teszek.

Baráti (értelmiségi) vonalról milyen véleményeket kaptál a szerepléseidre?

Ilyet is, olyat is. Sokkal többen szeretnek és persze még annál is sokkal többen utálnak, mint korábban, de az igazán fontos döntéseknél nyilván se ez, se az nem lehet szempont.

Ha szóban támogatnak, vissza szoktál kérdezni, ők miért nem állnak ki harcosabban?

Mondom, inkább nekem van lelkiismeret furdalásom amiatt, hogy milyen kevés dologra futja az erőmből, mintsem hogy eszembe jutna bárkit is kioktatni. Egyébként meggyőződésem, hogy sokkal többen keresik a lehetőséget a tiltakozásra, mint ahányan módot találnak rá. Viszont azzal is számolni kell, hogy ez a fajta szerepvállalás egy művész számára mindenképp jóval problematikusabb dolog, mint akár a civilek, akár a politikusok számára.

Hadd legyek az ördög ügyvédje! 3 évvel ezelőtt sem néztek jó szemmel a hajléktalanokra, akkor is kapott állami támogatást rock zenekar, akkor is írt már Bayer Zsolt vérlázító otrombaságokat. Miért mostanában mondasz le 400 ezer forint támogatásról, miért mostanában mész ki a hidegbe verset olvasni? Mi változott?

Csak egyetlen példa. Egy jogállamban a törvényeknek éppen az lenne az egyik kitüntetetten fontos feladata, hogy megvédelmezzék azokat az amúgy végtelen embereket, akikre egyesek bármilyen másodlagos okból (például kényelmi, vagy ad a abszurdum „esztétikai” indokok

alapján) úgymond „rossz szemmel néznek”. Ehhez képest a magyar parlament az alkotmánybíróság tavalyi állásfoglalását kijátszva (lásd negyedik alkotmánymódosítás) immáron alkotmányos felhatalmazással egyenesen törvénybe foglalta, hogy ezek a közmegvetés által már amúgy is sújott emberek a cselekedeteiktől függetlenül, pusztán és kizárólag a helyzetük miatt még büntethetők is legyenek. Ez az én saját, nyilván abszolút kezdetleges jogértelmezésem szerint a törvény előtti egyenlőség elvének durva megsértése, és egyben az alkotmányos demokrácia megcsúfolása. Sőt, szerintem ott, ahol az emberek egy csoportjára a társadalmi státuszukból kifolyólag más törvények vonatkoznak, mint mindenki másra, ott többé már egyáltalán nem is beszélhetünk demokráciáról. Ilyen értelemben a hajléktalanságban élő emberek hatósági üldözését lehetővé tevő, és egy hosszú folyamat eredményeképp épp a napokban hatályba lépett törvény véleményem szerint a demokratikus társadalmi berendezkedéstől az autokratikus berendezkedés felé tett első szimbolikus lépés. És ha már azt kérdezted, mi változott, akkor ez azért szerintem egy elég jelentős változás.

Idén ősszel mintha kevesebb lenne a tüntetés? Vajon miért?

Egy tüntetés általában a társadalom és a hatalom közti kommunikáció végső, kétségbeesett formája. Ez a mostani viszont már réges rég a kampány időszak, ilyenkor már gyakorlatilag semmiféle kommunikációra nincsen mód, sőt, minden létező kijelentés az egymással gyürköző kampánystratégiák voltaképp tökéletesen elvtelen küzdelmének rendelődik alá. Íróként külön is rossz látni, hogy ebben a küzdelemben a kimondott szó milyen fontos stratégiai szerepet játszik, és maga a nyelv milyen készséggel és odaadással képes szolgálni és egyben szentesíteni a pillanatnyi status quo-t. A főpolgármester novemberben benyújtott és azóta minden tiltakozás ellenére elfogadott előterjesztésének indoklása a Budapest egyes területeiről kitiltott hajléktalan embereket már magától értetődő természetességgel nevezi „elkövetőknek”. Akinek füle van, hallja, és akinek szíve van, nyilván érzi, hogy ennek a szónak itt és most szimbolikus értelemben is milyen szomorú súlya van. Gyakorlatilag bevégeztetett. Még ki lehet állni a tankok elé, de vitába bocsátkozni és barátságos beszélgetéseket kezdeményezni velük -- pláne versikéket olvasni a kedvükért -- már valószínűleg nem érdemes.